

”Minä olen” ja elämän leipä

Johanneksen evankeliumin selitys 20

Joh. 6:15–35

Jäimme Johanneksen evankeliumin selityksessä kohtaan, jossa Jeesus oli ruokkinut 5000 miestä ja naiset ja lapset päälle viidellä leivällä ja kahdella kalalla. Sen seurauksena väkijoukko yritti tehdä hänestä kuninkaan. Hän ei kuitenkaan suostunut siihen, vaan vetäytyi vaihikkaa piiloon ylemmäs Gennesaretin järven rannan kukkuloille.

Jeesus kävelee veden päällä

Teksti jatkuu seuraavasti

Kun tuli ilta, opetuslapset menivät alas rantaan, nousivat veneeseen ja lähtivät kohti Kapernaumia, toiselle puolen järveä. Oli jo pimeä, eikä Jeesus vielä ollut palannut heidän luokseen. Tuuli puhalsi ankarasti, ja järvellä kävivät vaahtopäiset aallot. Kun he olivat soutaneet kahdenkymmenenviiden tai kolmenkymmenen stadionmitan verran, he näkivät Jeesuksen kävelevän järven aalloilla ja lähestyvän venettä. He pelästyivät. Mutta Jeesus sanoi: ”Minä tässä olen, älkää pelätkö.” He aikoivat ottaa hänet veneeseen, mutta samassa vene jo tuli siihen rantaan, jonne he olivat menossa (Joh. 6:16–21).

Opetuslapset olivat soutaneet kovassa tuulessa ”kahdenkymmenenviiden tai kolmenkymmenen stadionmitan verran”. Se tarkoittaa n. 4,5 – 5,5 kilometriä, joten he olivat melko lailla n. 11 km leveän järven keskellä.

Oli pimeä yö, tuuli kovasti, oltiin keskellä järveä. Ja yhtäkkiä aalloilla näkyi kävelemässä ihmishahmo, joka lähestyi heitä. Ei ihme, että opetuslapset pelästyivät.

Minä olen – *egoo eimi*

Sitten seuraa Johanneksen kertomuksen kannalta olennainen kohta. Jeesus sanoi ”Minä tässä olen”. Alkukielellä eli kreikaksi se kuuluu: ”Egoo eimi”, suoraan käännettynä: ”Minä olen.”

Nuo ovat samat sanat, joilla Jumala vanhan kreikankielisen Vanhan testamentin käännöksen mukaan ilmoitti nimensä Moosekselle.

Mooses sanoi Jumalalle: ”Katso, kun minä menen israelilaisten luo ja sanon heille: 'Teidän isienne Jumala on lähettänyt minut teidän luoksenne', ja kun he kysyvät minulta: 'Mikä hänen nimensä on?' niin mitä minä heille vastaan?” Jumala vastasi Moosekselle: ”Minä olen se, joka minä olen”. Ja hän sanoi vielä: ”Sano israelilaisille näin: 'Minä olen' [egoo eimi] lähetti minut teidän luoksenne” (2. Moos. 3:13–14).

Jeesuksen sanat liittyvät ehkä siihen, että viime jaksossa hän oli kieltäytynyt ryhtymästä maalliseksi kuninkaaksi tai poliittiseksi hallitsijaksi. Nyt hän osoitti opetuslapsilleen, miksi hän teki näin: hän oli enemmän kuin poliittinen johtaja. Hän oli Jumala itse, hän, joka oli johdattanut kansansa vapauteen Egyptin orjuudesta – hän, joka vapauttaisi kaikki kansat synnin orjuudesta.

Johanneksen evankeliumissa on useita muitakin paikkoja, joissa Jeesuksen sanoissa ”egoo eimi”, minä olen, on nähtävissä sanaleikki, joka viittaa Jumalan Moosekselle ilmaisemaan nimeensä *Jahve* eli ”minä olen”.

Johanneksen evankeliumin Jeesuksesta antaman todistuksen suhteen tämä on ymmärrettävää siksikin, että Johanneksen evankeliumin alun mukaan Jeesus on ”Jumalan Sana” eli Logos eli Viisaus, jonka välityksellä kaikki on luotu eli tuotu olemassaoloon. Johanneshan kirjoitti näin:

Kaikki syntyi Sanan voimalla. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä (Joh. 1:3).

Näin on siksi, että Jeesus on Jumala itse, olemassaolon lähde, tai ”olemassaolo itse” (*ipsum esse*), kuten suuri teologi Tuomas Akvinolainen myöhemmin spekuloi, juuri Moosekselle ilmoitettuun Jumalan nimeen liittyen.

Nyt tämä kaiken Luoja sanoi veneessä pelkääville opetuslapsille: ”Minä olen, älkää pelätkö.” Eikä heidän tarvinnut pelätä. Vene saapui turvallisesti perille.

Väkijoukko lähtee etsimään leipäihmeen tekijää

Seuraavana päivänä väkijoukko oli yhä toisella puolen järveä. Ihmiset olivat nähneet, että siellä oli ollut yksi ainoa vene ja että Jeesus ei ollut noussut siihen yhdessä opetuslasten kanssa vaan nämä olivat lähteneet ilman häntä. Tiberiaasta tuli kuitenkin veneitä lähelle sitä paikkaa, missä Herra oli kiittänyt Jumalaa ja ruokkinut kansan. Nähtyään nyt, ettei Jeesus ollut siellä eivätkä hänen opetuslapsensaakaan, ihmiset nousivat veneisiin ja lähtivät Kapernaumiin etsimään Jeesusta (Joh. 6:22–24)

Jeesus ja opetuslapset olivat siis jo Kapernaumissa, mutta väkijoukko oli yhä ruokaihmeen paikassa etsimässä Jeesusta, josta he halusivat tehdä kuninkaan. Täytyihän hänen olla siellä, kun ei kerran ollut noussut siihen ainoaan veneeseen oppilaidensa kanssa. Mutta lopulta väkijoukko vakuuttui, ettei Jeesus ollut enää siellä. Paikalle sattui sopivasti Tiberiaksesta tulleita veneitä. Oliko ruokkimisihme sittenkin sattunut jossain Tiberiaksen lähellä, eikä järven itäpuolella, kuten aiemmin ounastelin?

Oli miten oli, ihmiset nousivat Tiberiaksesta tulleisiin veneisiin – eivät tietenkään kaikki 5000 miestä naisineen ja lapsineen, vaan innokkaimmat Jeesuksen poliittisen kuninkuuden kannattajat. Ja he lähtivät Kapernaumiin Jeesusta etsimään, varmaankin koska tiesivät, että siellä hän useimmiten tuolloin majaili.

Älkää etsikö katoavaa vaan katoamatonta ruokaa

He löysivät Jeesuksen järven toiselta puolelta ja kysyivät häneltä: "Rabbi, milloin sinä olet tullut tänne?" Jeesus vastasi: "Totisesti, totisesti: ette te minua sen tähden etsi, että olette nähneet tunnustekoja, vaan siksi, että saitte leipää ja söitte itsenne kylläisiksi (Joh. 6:25–26)

Jeesus ei siis vastannut kysymykseen suoraan. Hän sensijaan kertoi kysyjille heidän motiivinsa, syynsä kysymiseen: että he olivat saaneet vatsansa täyteen leipää ja kalaa. Siksi he etsivät Jeesusta, siksi he halusivat hänestä poliittisen johtajan.

Älkää tavoitelko katoavaa ruokaa, vaan katoamatonta, sitä, joka antaa ikuisen elämän. Sitä teille antaa Ihmisen Poika, sillä Isä, Jumala itse, on merkinnyt hänet sinetillään" (Joh. 6:27).

Tässä on jälleen nähtävissä Johanneksen evankeliumille tyypillinen teema, jota olemme käsitelleet jo aiemmin: Jeesukselle oli tärkeää se, miksi ihmiset ovat hänestä kiinnostuneita. Hän ei uskoutunut jerusalemilaiselle väkijoukolle, joka piti häntä profeettana hänen tekemiensä ihmetekojen vuoksi. Hän ei tahtonut ryhtyä maalliseksi kansanjohtajaksi. Jumala oli lähettänyt hänet olemaan ”Jumalan karitsa, joka ottaa pois maailman synnin.” Sellaisena ”Jumalan Karitsana” hän voisi antaa ihmisille katoamatonta ruokaa, sellaista sielun ruokaa, joka ruokkii ja pitää elossa ikuisesti.

Tästä samasta asiasta Jeesus oli puhunut jo samarialaiselle naiselle:

Jeesus vastasi hänelle: "Joka juo tätä vettä, sen tulee uudelleen jano, mutta joka juo minun antamaani vettä, ei enää koskaan ole janoissaan. Siitä vedestä, jota minä annan, tulee hänessä lähde, joka kumpuaa ikuisen elämän vettä" (Joh. 4:13–14).

Jeesuksessa oleva Jumala sinetti

Vielä kuitenkin muutama sana tuosta edellisestä sitaatista. Jeesus sanoi, että katoamatonta ruokaa antaa ”Ihmisen Poika, sillä Isä, Jumala itse, on merkinnyt hänet sinetillään”.

Ihmisen Pojalla Jeesus tarkoitti itseään. Hänet Jumala oli merkinnyt sinetillään.

Tästä voi tehdä sellaisen nykyajan sovellutuksen, että nykyisinkin on myytävänä vaikkapa Englannin kuninkaallisen hovihankkijan sinetillä varustettuja ruokatarvikkeita, vaikkapa sinappia. Ideana tässä on se, että sinapin tekijä mainostaa: Jos tämä tuote kelpaa Englannin Elisabehille, niin kyllä se kelpaa Savon Möttösellekkin.

Mutta missään muussa hyödykkeessä kuin Jeesuksessa ei ole Jumalan itsensä siihen laittamaa sinettiä. Tämä johtuu siitä, että yksin Jeesus pystyy ruokkimaan sielun tyydyttämättömän nälän. Vaikka sinappi olisi miten hyvää, vaikka auto olisi miten hieno, vaikka keittiökalusteet olisivat miten laadukkaita ja niissä olisi vaikka Obaman vaimon sinetti, eivät ne riitä tyydyttämään ihmisen

sielun nälkää ja janoa kuin ehkä vähän aikaa. Jos ihminen yrittää tällaisten maallisten hyödykkeiden avulla etsiä merkitystä elämäänsä, niin loppujen lopuksi hän joutuu pettymään yhä uudelleen ja jokaisen pettymysken jälkeen hänen sielunsa on entistä tyhjempi ja nälkäisempi.

Toisin on Jeesuksen laita. Hänet on Jumala itse, ihmiselämän Luoja ja Suunnittelija, valinnut olemaan ihmisen elämän lähde, hänen sielunsa ruoka. Siksi vain hänessä on Jumalan sinetti; siksi vain hän voi antaa vettä joka todella poistaa janon. Siksi vain hän voi antaa sielun ruokaa, joka ei katoa vaan antaa ikuisen elämän. Vain hänessä on jumalallinen sinetti. Ja siinä lukee ”*egoo eimi*”.

Uskominen on ratkaisevaa

He kysyivät: "Mitä meidän tulee tehdä, että tekomme olisivat Jumalan tekoja?" Jeesus vastasi: "Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt. Se on Jumalan teko." (Joh. 6:28–29)

Kapernaumiin Jeesusta etsimään tullut väkijoukko halusi tietää, miten Jumalan kanssa ollaan tekemisissä. Millaisia tekoja pitäisi tehdä, että olisi Jumalan joukoissa? Jos kerran leivän etsiminen ei tämän profeetan mukaan ollut oikea teko, niin mikä sitten oli?

Jeesus vastasi, että usko on se, mihin piti panostaa, jos halusi olla Jumalan kanssa tekemisissä: ”Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt.”

Mutta Jeesuksen vastaus on teologisesti vielä syvällisempi, vaikka ei käytäkään vaikeita sanoja. Hän nimittäin sanoi samaan hengenvetoon, että usko on Jumalan teko. Usko ei siis ole ihmisen omaa pyrkimystä, vaan Jumala herättää uskon.

Tässä on samaa kuin mitä Uuden testamentin kirjeissä.

Armosta Jumala on teidät pelastanut antamalla teille uskon. Pelastus ei ole lähtöisin teistä, vaan se on Jumalan lahja. Se ei perustu ihmisen tekoihin, jottei kukaan voisi ylpeillä (Ef. 2:8–9).

Väkijoukko ei kuitenkaan halunnut noin vain uskoa. Se kaipasi jotain todistetta, jonka perusteella he voisivat uskoa Jeesukseen.

He sanoivat Jeesukselle: "Minkä tunnusteon teet, että me sen nähtyämme uskomme sinuun? Mitä sinä teet? Meidän isämme söivät autiomaassa mannaa, niin kuin kirjoituksissa sanotaan: 'Hän antoi taivaasta leipää heille syötäväksi.'" (Joh. 6:30–31).

Tuossa ovat varmaan äänessä sellaiset kapernaumilaiset, jotka eivät olleet olleet todistamassa Jeesuksen edellisenä päivänä tekemää ruokkimisihmettä. Heitä oli semmitenkin liittynyt ihmeen kokeneeseen väkijoukkoon Jeesusta etsimään. He olivat kuulleet Jeesuksen tekemästä ihmeteosta, jonka osa porukkaa oli nähnyt. Nyt hekin halusivat itse nähdä jotain vastaavaa.

Taivaallinen leipä

Tähän Jeesus vastasi: "Totisesti, totisesti: ei Mooses teille antanut taivaasta leipää, vaan todellista taivaan leipää teille antaa minun Isäni. Jumalan leipä on se, joka tulee taivaasta ja antaa maailmalle elämän." (Joh. 6:32–33)

Jeesus tarkoitti tässä elämän leivällä itseään. Edellä on jo ollut puhetta siitä, että mikään muu kuin Jeesus ei riitä tyydyttämään ihmisen pohjatonta rakkauden tarvetta. Ei edes Mooseksen kautta tullut juutalainen uskonto, ei edes Mooseksen kautta saata taivaallinen leipä, manna, josta kerrotaan 2. Mooseksen kirjan luvussa 16.

Väkijoukko ei kuitenkaan ymmärtänyt Jeesuksen puheen vertauskuvallisuutta.

He sanoivat: "Anna meille aina sitä leipää." (Joh. 6:34)

He tahtoivat saada konkreettista, viljasta tehtyä leipää. He olivat kuulleet ja jotkut heistä myös omin silmin nähneet, että Jeesus pystyi taikomaan melkein tyhjästä sellaista ravitsevaa leipää. He halusivat saada sitä nytkin, jatkuvasti ja joka päivä. Silloin ruokahuolet olisivat ohi.

Jeesus sanoi: "*Minä olen* elämän leipä. Joka tulee minun luokseni, ei koskaan ole nälissään, ja joka uskoo minuun, ei enää koskaan ole janoissaan (Joh. 6:35)

Tässä on jälleen Jeesuksessa oleva ”sinetti”, jonka Jumala itse oli häneen painanut. Se oli ”egoo eimi”, *minä olen*, eli Jumalan oma nimi, jonka hän oli ilmoittanut Moosekselle. Jeesus on Jumalan Logos, jonka kautta kaikki olemassaoleva on luotu ja pysyy olemassaolossa. Koska Jeesus Jumalan Poikana on tämä olemassaolon perusta ja ”elämän valo”, niin kuin hänestä Johanneksen evankeliumin alussa sanotaan, siksi hän voi myös olla ”elämän leipä”, joka todellisesti ruokkii ihmisen henkisen ja hengellisen nälän ja tuo merkityksen ja tyydytyksen. Ihminen on Jumalan kuvaksi luotu ja siksi hänen sydämensä on levoton, kunnes hän löytää ”Korkeimman hyvän” eli Jumalan itsensä, olemassaolonsa lähteen.

Olen itse kokenut, että tuo pitää paikkansa. Jeesuksessa on elämän tarkoitus, joka poistaa myös modernia ihmistä vaivaavan ”eksistentiaalisen angstin”.

Vaikka tuo elämän eksistentiaalinen tyhjyys ja turhuuden kokemus on modernina ja postmodernina aikana yleisempi kuin aiemmin, ei se ole ollut täysin vieras muinaisille ihmisille. Esimerkkinä tästä on Vanhan testamentin Saarnaaja:

Turhuuksien turhuus, sanoi saarnaaja, turhuuksien turhuus; kaikki on turhuutta!
Mitä hyötyä on ihmiselle kaikesta vaivannäöstänsä, jolla hän vaivaa itseänsä auringon alla? Sukupolvi menee, ja sukupolvi tulee, mutta maa pysyy iäti.

Ja aurinko nousee, ja aurinko laskee ja kiiruhtaa sille sijallensa, josta se jälleen nousee. - - Kaikki tyynni itseänsä väsyttää, niin ettei kukaan sitä sanoa saata. (Saarn. 1:2-8).

Jeesuksessa tuo tyhjyyden ja merkityksettömyyden kokemus on voitettu. Miksi? Koska Jeesuksessa ihminen kohtaa Luojaansa; kuitenkin ihmisenä, omalla tasollaan. Perimmäistä merkitystä ei enää Saarnaajan tavoin tarvitse etsiä mistään luodusta hyvästä, ei omista töistään tai harrastuksistaan. Toki nekin löytävät paikkansa osana hyvän Jumalan luomaa maailmaa. Mutta niistä ei enää tarvitse tehdä ”elämän leipää”, joka on yksin Jeesuksessa.